CLIL voor beginners...
EMILE pour débutants…
CLIL for absolute beginners…

Wat iedereen moet weten en mag verwachten…

Piet Van de Craen, Ph.D., Vrije Universiteit Brussel
Multilingual Research Unit (MuRe), Centre for Neurosciences (C4N), European Language Council/Conseil européen pour les langues (ELC/CEL)

MULTILINGUALRESEARCH

MuRe
Multilingual Research Unit

Vrije Universiteit Brussel

MULTILINGUALRESEARCH

De (Amerikaanse)pers...

People Who Are Bilingual
Are Smart,
Creative
And Better Lovers

(Elite Daily, 27 April 2015)

http://elitedaily.com/life/culture/bilingual-people-smart-creative-lovers/1012727/

MULTILINGUALRESEARCH

STELLING

Meertalig onderwijs in de zin van *content and language integrated learning* (CLIL) waarbij delen van de leerstof in een andere taal worden onderwezen betekent *onderwijsinnovatie* die verder reikt dan het talige aspect maar *het totale onderwijsleerproces positief beïnvloedt* en op deze wijze leerlingen betere resultaten laat behalen…

Het is de *belangrijkste en duurzaamste onderwijsvernieuwing* van de afgelopen vijftig jaar…

MULTILINGUALRESEARCH

INHOUD

1. Een stukje geschiedenis
2. Meertalig onderwijs *avant la lettre*
3. CLIL in België
1. CLIL-onderzoek en resultaten
2. Onderwijsinnovatie

MULTILINGUALRESEARCH

EVOLUTIE

- **Meertalig onderwijs bestaat in België al meer dan 100 jaar… maar niet altijd om de juiste redenen…**

- **Vier fasen…**

  - **1. 1890-1914 : Transmutatieklassen van Karel Buls…**

  - **2. Interbellum : vaak onderwijs in het Frans…**

  - **3. Het Foyerproject vanaf 1982 …**

  - **4. Meertalig onderwijs (CLIL) in Wallonië en Vlaanderen…**

De transmutatieklassen

- ***Opgericht*** door Karel Buls (1837-1914), burgemeester van Brussel (1881-1899)…

- ***Achtergrond:*** alle onderwijs gebeurt in het Frans: onderwijsproblemen omdat vele Vlaamssprekende leerlingen het Frans niet machtig zijn…

- ***Redenering***
  - Het Frans is de meest relevante taal, ***zonder kennis ervan is maatschappelijk succes onmogelijk…***
  - Vlaamse leerlingen **rechtstreeks in het Frans onderwijzen, lukt niet…**
  - Oplossing: **eerst basiskennis Nederlands aanreiken (lezen, schrijven, rekenen) daarna langzaam overschakelen naar de doeltaal, het Frans…**
  - Gevolg: **slaagkansen in het Franstalige onderwijs vergroten en daardoor maatschappelijk succes creëren…**

DE TRANSMUTATIEKLASSEN

- ***Evaluatie:***

  - **Wereldprimeur : *meertalig onderwijs in deze zin is beter dan submersieonderwijs…***

  - **Opmerkingen :**
    - ***Meertalig onderwijs om de verkeerde reden…***
    - ***Project mislukte omwille van…***

      - ***politiek* gehakketak…**
      - ***ondermaatse screening* leerlingen…**
      - ***eentalig* Frans onderwijzend personeel…**
      - ***onderwaardering* kleuteronderwijs…**
      - ***lerarenopleiding* geen betrokken partij…**

MULTILINGUALRESEARCH

SUBMERSIE

submersie

MULTILINGUALRESEARCH

CLIL OF IMMERSIE

CLIL of immersie

MULTILINGUALRESEARCH

HET FOYERPROJECT

- Gevolgen
  - Het opduiken van **leerlingen met een anderstalige achtergrond door arbeidersmigratie… (vanaf 1950)**

    nieuwe initiatieven : **Foyerproject (1982): erkenning van meertaligheid als meerwaarde voor Sp, It en Tu sprekers…**

Kleuterschool	**Curriculumorganisatie**
Liefst 3 jaar	50% in de moedertaal (Spaans, Italiaans, Turks) 50% in het Nederlands
Basisschool	**Curriculumorganisatie**
1ste klas	60% moedertaal plus rekenen 30% in het Nederlands, apart van de andere leerlingen 10% integratieactiviteiten samen met andere leerlingen
2de klas	50% in de moedertaal maar geen rekenen 20% in het Nederlands apart 30% integratieactiviteiten plus rekenen
3de klas	90% in het Nederlands 3à 4u per week onderwijs in moedertaal 2u per week Frans

EEN VOORLOPER: CANADA

- **Quebec, Canada midden 1960**
  - *angst anglofone ouders voor onafhankelijkheid provincie Québec*
  - *zij eisen maatregelen van overheid*
  - *oprichting eerste immersiescholen*

- **Valorisering**
  - **eerste studie die aantoont dat tweetaligen betere schoolprestaties kunnen hebben dan eentaligen** (Peal & Lambert 1962)
  - **studies van diverse vormen van immersie: vroege immersie, late immersie, …**
  - **Later: theoretische ontwikkelingen van Merrill Swain, Jim Cummins en Fred Genesee**

MULTILINGUALRESEARCH

EUROPA MIDDEN 1990

- **Het ontstaan van meertalig onderwijs**
  - ***onvrede** met de resultaten van het traditionele taalonderwijs*
  - *de **Europese gedachten** over burgerschap en internationalisering*
  - ***wetenschappelijke ontwikkelingen** aangaande leren, leerprocessen en het brein al dan niet gerelateerd aan (taal)onderwijs*

- **Terminologie**
  - **Content and language integrated learning (CLIL)**
  - **Enseignement d'une matière intégré à une langue étrangère (EMILE)**
  - **Inhoud- en taakgericht taalonderwijs (ITTO)**

  - **Immersie (>< submersie)**
  - **Enseignement de type immersif (in Wallonië sinds 1998)**

MULTILINGUALRESEARCH

MODERNE ONDERWIJSPRINCIPES

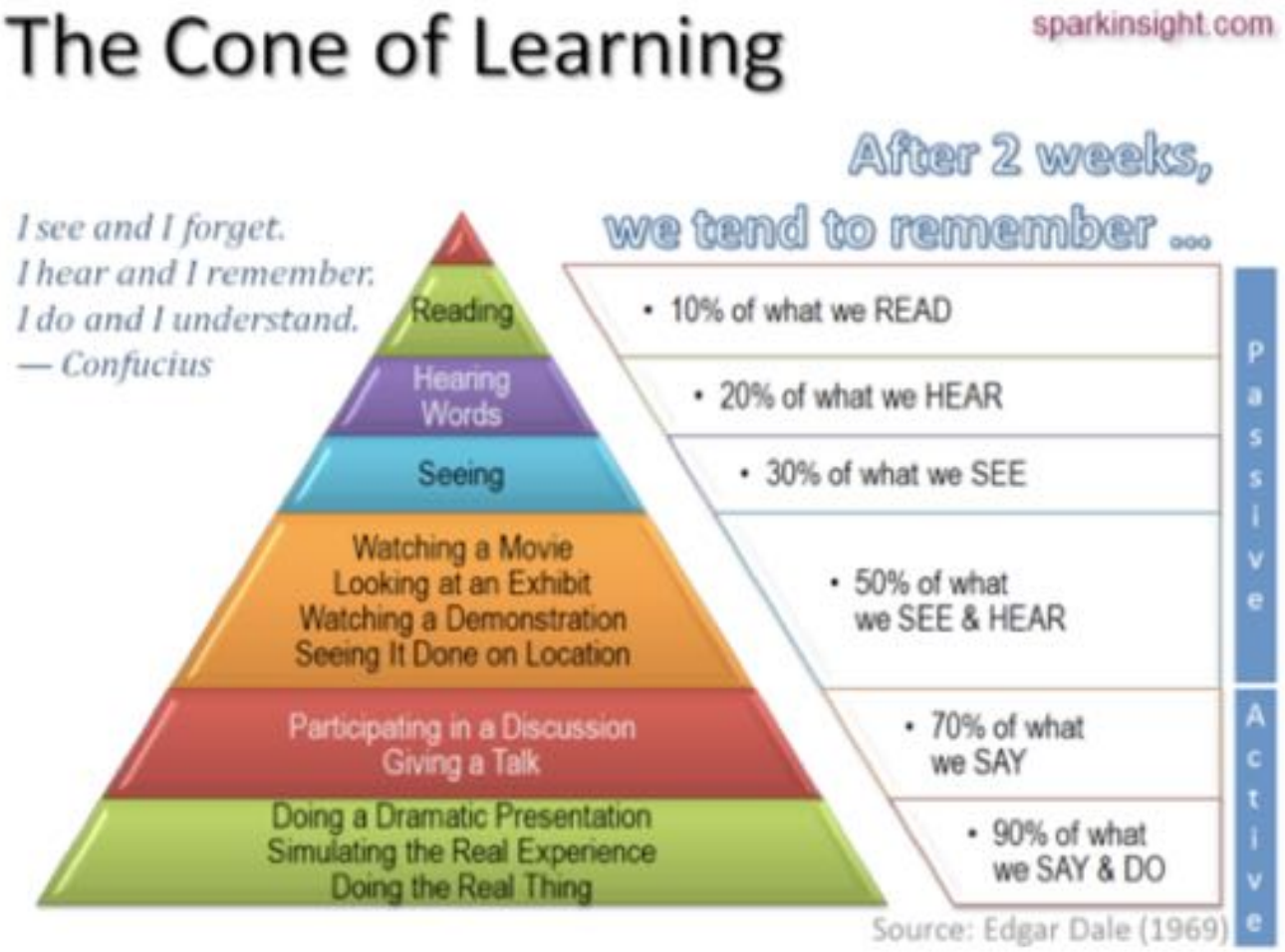

MULTILINGUALRESEARCH

MODERNE ONDERWIJSPRINCIPES

Vijf aspecten

1. Ontwikkelen van ***communicatieve vaardigheden***…
2. Leren om ***probleemoplossend te denken***…
3. Stimuleren van ***creatief denken***…
4. Ontwikkelen van ***flexibele persoonlijkheden***…
5. Kunnen ***leren van anderen***…

cf. PGO (probleemgestuurd onderwijs ?)

MULTILINGUALRESEARCH

CLIL IN HET FRANSTALIGE ONDERWIJS

1. 1988 : Lycée de Waha (Luik) – Frans & Engels, nu ook Nederlands

2. 1998 : Decreet Onkelinx (toenmalige Minister van Onderwijs, Franstalige Gemeenschap)

Kleuterschool	**Curriculumorganisatie**
Vanaf de derde kleuterklas	Tussen 50% en 75% van de activiteiten grijpen in de doeltaal plaats
Basisschool	**Curriculumorganisatie**
Van de 1ste tot en met de 3de klas	Minimum 50%/maximum 75% van de leerstof wordt in de doeltaal onderwezen (uitz. Frans, gymnastiek en levensbeschouwelijke vakken)
Van de 4de tot de 6de klas	Minimum 25%/maximum 65% van de leerstof wordt in de doeltaal onderwezen (uitz. Frans, gymnastiek en levensbeschouwelijke vakken)

CLIL IN HET NEDERLANDSTALIGE ONDERWIJS

1. In 2001 oprichting van **STIMOB (Stimulerend meertalig onderwijs Brussel)** – Basisscholen - Scholengroep Brussel

2. **Twee uur per week onderwijs in het Frans** ofwel rekenen, milieu of plastische opvoeding…

3. Juridische aspecten…
   - **2004** : sensibiliserings- en taalinitiatie decreet
   - **2008-2010** : proeftuinprojecten secundair onderwijs
   - **2013** : onderwijsdecreet XXIII : secundaire scholen mogen CLIL inrichten (2014-2015)… niet in het basisonderwijs maar decreet 2004…
   - **2015-2016** : 40 secundaire scholen in Vlaanderen aan de slag met CLIL… **2018-2019** : 101 secundaire scholen… (Wallonie-Bruxelles : meer dan 300 scholen, basis- en secundair onderwijs)

MULTI LINGU ALRES EARCH

CLIL IN HET NEDERLANDSTALIGE ONDERWIJS

MULTILINGUALRESEARCH

CLIL- ONDERZOEK

1. Het gaat om ***meer dan taalonderwijs***…

2. Van belang zijn ook de ***cognitieve en breinontwikkeling*** bij kinderen…

   - Leren heeft belangrijke ***cognitieve consequenties***…
   - Leren zorgt voor ***neuronale substraten***…

3. Vanzelfsprekend zit er ook een belangrijke ***motivationale component*** aan leren vast…

   - Hoe jonger de leerder hoe makkelijker ***motiveerbaar***…
   - ***Jong geleerd*** is oud gedaan…
   - Uitzicht op ***verbetering leerprestaties…***

MULTI LINGU ALRES EARCH

CLIL- EN HET BREIN

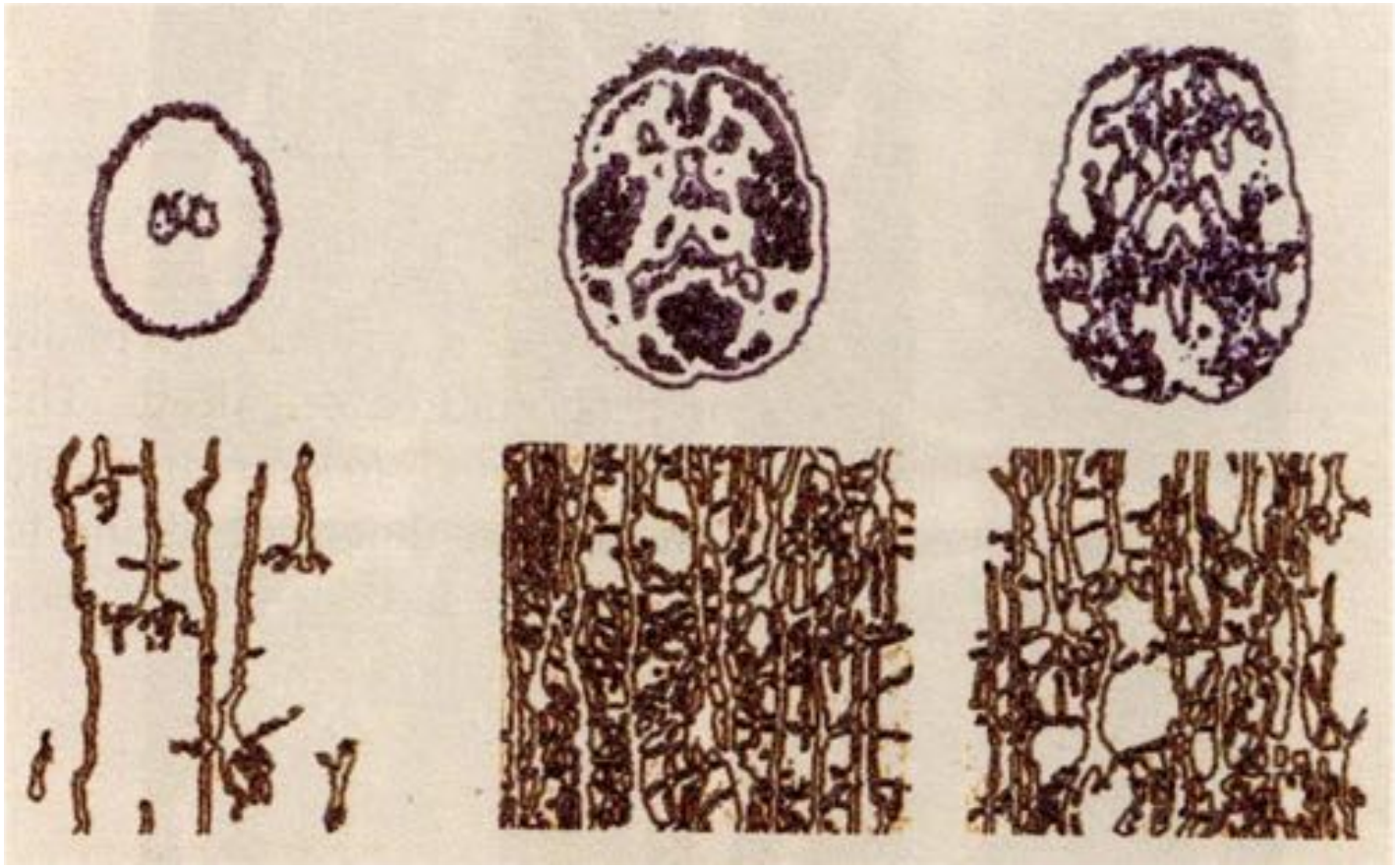

Links, het brein van een pasgeborene, midden van een 6-jarige, rechts van een 25-jarige (Carter 1998:18)

MULTI LINGUAL RESEARCH

CLIL- EN HET BREIN

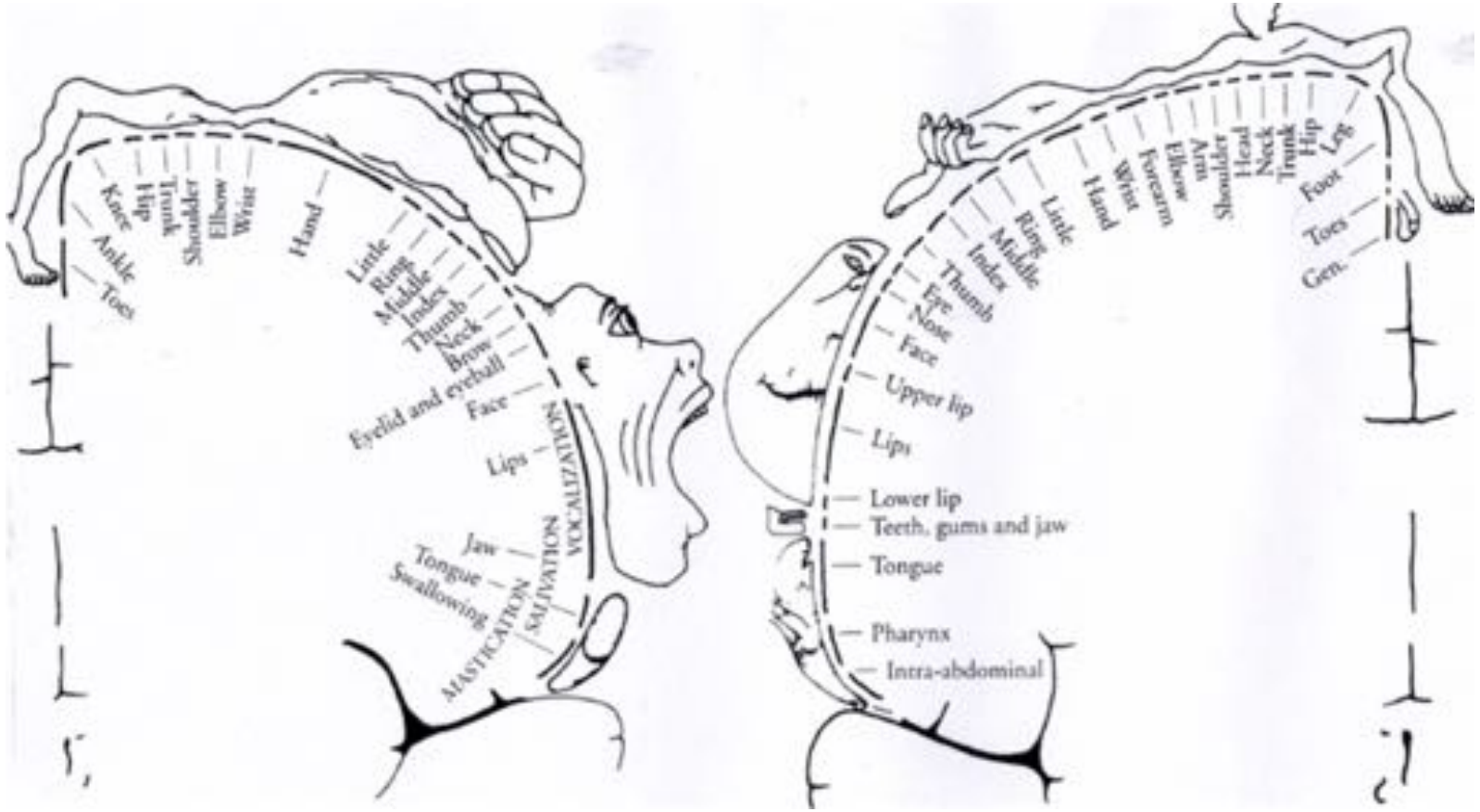

De somato-sensorische cortex (Penfield & Roberts 1959)

MULTILINGUALRESEARCH

CLIL-RESULTATEN

Zes onderzoeksvragen…

1. De *verwerving van de doeltaal*…
2. Het *effect op de moedertaal* …
3. *Kennis van de leerstof*…
4. *Attitudes en motivatie*…
5. *Cognitieve ontwikkeling*…
6. *Invloed op de breinontwikkeling...*

MULTILINGUALRESEARCH

CLIL-RESULTATEN

Zes onderzoeksvragen en hun antwoorden…

1. De *verwerving van de doeltaal* verloopt beter…
2. Het *effect op de moedertaal* is positief…
3. *Kennis van de leerstof* is robuuster…
4. *Positieve attitudes en grote motivatie* bij leerlingen…
5. *Positieve invloed op de cognitieve ontwikkeling*…
6. *Positieve invloed op de breinontwikkeling...*

MULTILINGUALRESEARCH

CONCLUSIES ONDERZOEK

CLIL-onderwijs levert ***betere resultaten*** op het vlak van

- **talenkennis…d.w.z. pragmatische kennis…**
- de **cognitieve ontwikkeling**, met name op het vlak van rekenen / wiskunde…
- de **breinontwikkeling**…

MULTILINGUALRESEARCH

Cognitieve ontwikkeling en rekenen

Resultaten voor wiskunde in een secundaire school: CLIL-leerlingen vs. niet-CLIL-leerlingen (Surmont 2015)

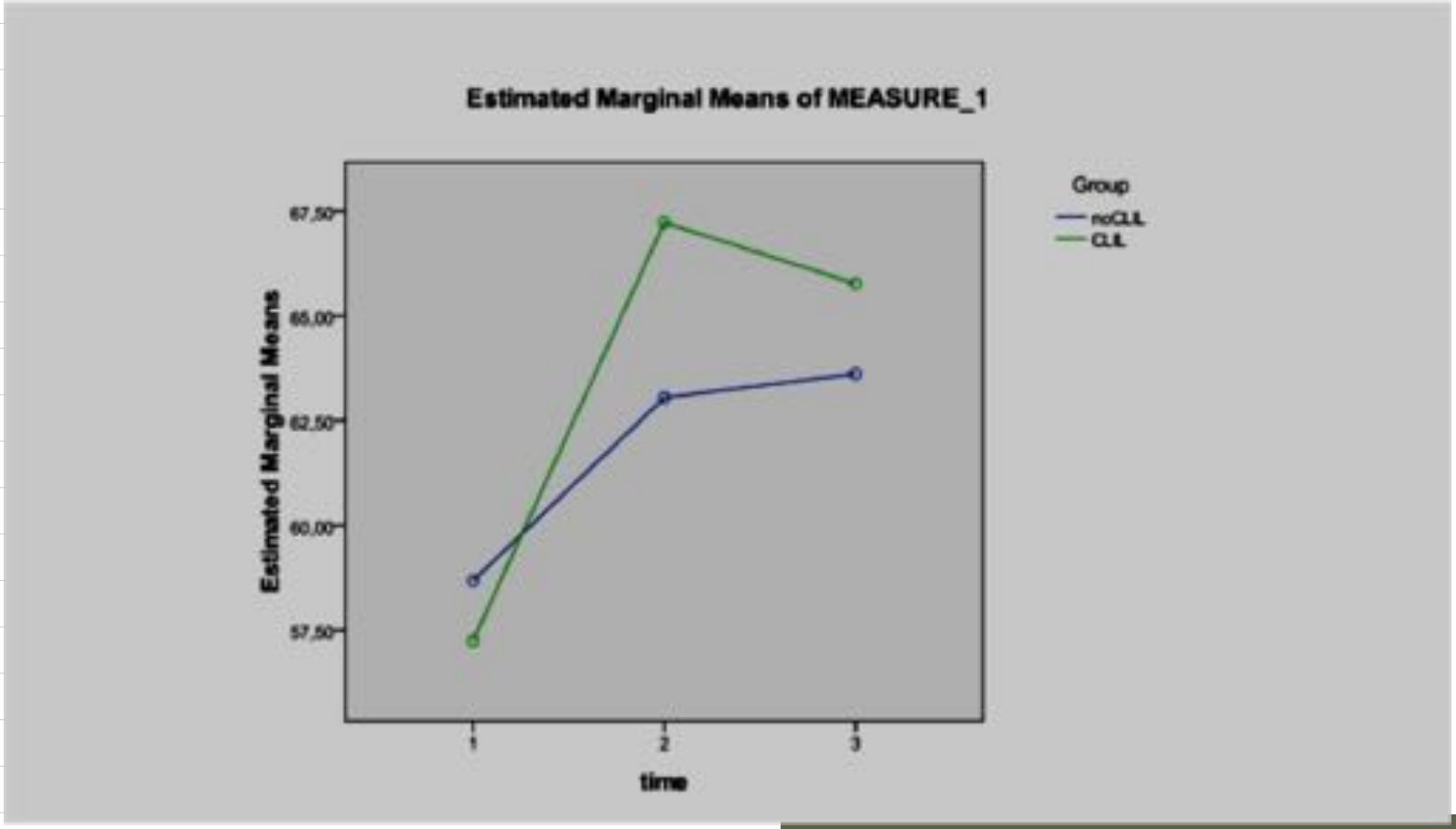

MULTILINGUALRESEARCH

Breinorganisatie bij eentalige, van huize uit tweetalige en schoolse tweetalige leerlingen (8 à 9-jarigen)

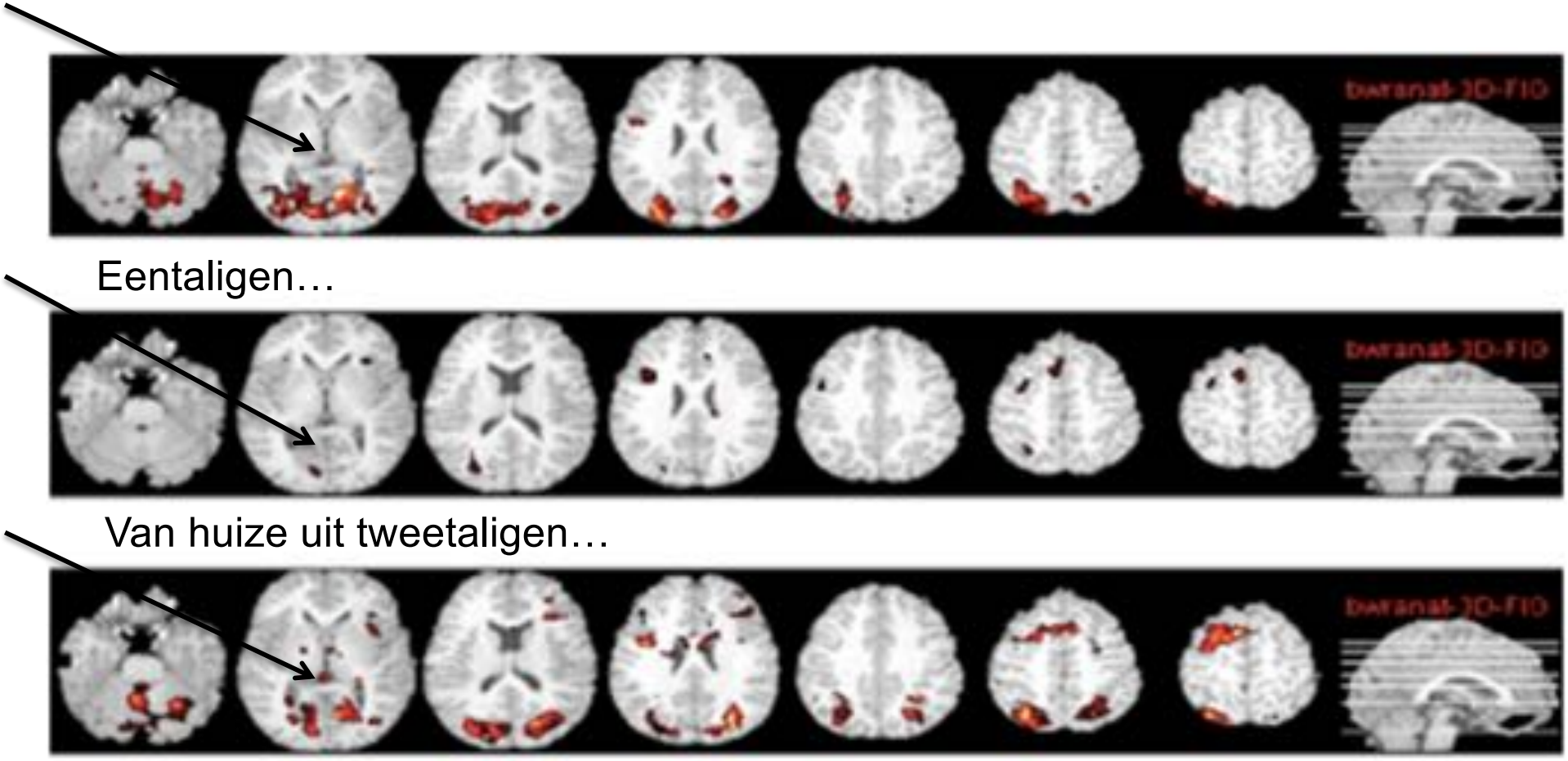

Eentaligen…

Van huize uit tweetaligen…

Schoolse tweetaligen…

DIDACTISCHE CONSEQUENTIES

Vijf aspecten zijn van belang...

1. ***Het additieprincipe***
   - Talenleren versterkt het taalpotentieel…

2. ***Het herhalingsprincipe***
   - Herhalen is de sleutel tot leersucces…

3. ***Het transferprincipe***
   - Kennisoverdracht over talen en leerstof heen…

4. ***Het cognitieve principe***
   - Versterken van denkvermogen… ***'zwakke leerlingen worden sterker en sterke leerlingen blijven sterk'*** (Jean Surmont, Pegasus, Oostende)

1. ***Het breinprincipe***
   - Andere breinorganisatie bij deze leerlingen…

MULTILINGUALRESEARCH

VERKLARINGEN

- Vanuit een *taaldidactisch perspectief*

- Vanuit een *leerperspectief*

HET TAALDIDACTISCHE PERSPECTIEF

CLIL is het ultieme communicatieve taalonderwijs

CTO moet echt communicatief zijn
CTO moet inherent repetitief zijn
CTO moet functioneel-pragmatisch zijn

In een CLIL-klas kan men niet anders dan *communicatief, repetitief* of *functioneel-pragmatisch* zijn...

MULTILINGUALRESEARCH

HET LEERPERSPECTIEF

CLIL-ONDERWIJS MAAKT GEBRUIK VAN IMPLICIETE LEERPROCESSEN

Impliciet leren is die vorm van leren waarbij *"[complex information] is [learned] without complete verbalisable knowledge of what is learned"* (Seger 1994:164).

Het *verschil* tussen impliciete en expliciete geheugenprocessen is dat impliciet leren

- ***robuuster is***
- ***minder variatie vertoont***
- ***meer aanleiding geeft tot gedeeld leren***

MULTILINGUALRESEARCH

HET LEERPERSPECTIEF

MULTILINGUALRESEARCH

HET LEERPERSPECTIEF

MULTILINGUALRESEARCH

HET LEERPERSPECTIEF

CLIL-ONDERWIJS MAAKT GEBRUIK VAN IMPLICIETE LEERPROCESSEN

Impliciet leren is die vorm van leren waarbij *"[complex information] is [learned] without complete verbalisable knowledge of what is learned"* (Seger 1994:164).

Het *verschil* tussen impliciete en expliciete geheugenprocessen is dat impliciet leren

- ***robuuster is***
- ***minder variatie vertoont***
- ***meer aanleiding geeft tot gedeeld leren***

Het leerperspectief

- **Impliciete kennis wordt *later aangewend* voor het verwerven van expliciete kennis, bijvoorbeeld grammaticakennis…**

- **Van impliciet naar expliciet leren wordt als *een van de krachtigste leermiddelen beschouwd*…**

- **De resultaten van de leerder zijn beter en dat maakt van hem/haar *een sterkere leerder*…**

MULTILINGUALRESEARCH

MODERNE ONDERWIJSPRINCIPES

Zes aspecten

1. Ontwikkelen van ***communicatieve vaardigheden***…
2. Leren ***probleemoplossend te denken***…
3. Stimuleren van ***creatief denken***…
4. Ontwikkelen van ***flexibele persoonlijkheden***…
5. Kunnen ***leren van anderen***…

Het CLIL-onderwijs is bij uitstek geschikt om aan deze principes tegemoet te komen….

MULTILINGUALRESEARCH

REACTIES VAN LERAREN EN LEERLINGEN

MULTILINGUALRESEARCH

Témoignages

Mme Christine Schmidt, **enseignante CLIL/EMILE dans la Grundschüle César Franck Athenäum à Kelmis / La Calamine …**

M. Michael Vahlefeld, **directeur de la même école…**

Langues: allemand / français

MULTILINGUALRESEARCH

Onderwijsinnovatie

- CLIL geeft een ***antwoord op vele vragen*** die in het onderwijsdebat aan de orde komen…

- De aanpak is ***geschikt voor alle leerlingen*** op alle niveaus…

- Het geeft ***gelijke kansen*** aan alle leerlingen…

- CLIL maakt gebruik van recente, wetenschappelijke inzichten aangaande ***(talen)leren, leerprocessen en de neurowetenschappen…***

MULTILINGUALRESEARCH

Onderwijsinnovatie

- CLIL valoriseert ***talen leren via een innovatieve aanpak, verhoogt de leeraptitude***…en valoriseert ook ***de (taal)leraar, die een nieuwe, spannender rol krijgt***…

- De aanpak verhoogt de ***samenwerking tussen leraren***… en ***verandert de school*** in positieve zin…

- CLIL sluit aan bij ***internationale ontwikkelingen*** en heeft een duidelijk ***Europees perspectief***…

- ***De dagen van het traditionele onderwijs zijn geteld…***

Veel gestelde vragen

- Welk *niveau* moet je als leraar hebben?
- Wat met *taalzwakke* kinderen?
- Moet ik *elke fout corrigeren?*
- Wat op de *speelplaats?*
- Krijg ik mijn *programma afgewerkt?*
- Wat met de *evaluatie?*

MULTILINGUALRESEARCH

Onderwijsinnovatie

MULTILINGUALRESEARCH

Onderwijsinnovatie

MULTILINGUALRESEARCH

Onderwijsinnovatie

MULTILINGUALRESEARCH

Met dank voor uw aandacht…

Merci de votre attention…

Vielen Dank für Ihre Aufmerksamkeit...

Thank you for your attention…

pvdcraen@vub.ac.be